

Міністерство освіти і науки України
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

ЛУК'ЯНЕНКО ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

УДК 141.7:316.4

СОЦІАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТРАНЗИТИВНОГО
СУСПІЛЬСТВА

09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

Переяслав – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі соціальної філософії, філософії освіти та соціальної політики Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник

доктор філософських наук, професор,
Абрамов Володимир Іванович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри глобальної та
національної безпеки.

Офіційні опоненти:

доктор філософських наук, професор,
Козловець Микола Адамович,
Житомирський державний
університет імені Івана Франка,
професор кафедри філософії та
політології;

кандидат філософських наук, доцент,
Шевченко Микола Миколайович,
Науково-дослідний центр
гуманітарних проблем Збройних Сил
України,
старший науковий співробітник
науково-дослідного відділу
супроводження заходів інформаційно-
психологічного забезпечення та
контрпропаганди.

Захист відбудеться 26 листопада 2021 року о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 27.053.05 Університету Григорія Сковороди в Переяславі за адресою: 08401, м. Переяслав, вул. Сухомлинського, 30.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Університету Григорія Сковороди в Переяславі за адресою: 08401, м. Переяслав, вул. Сухомлинського, 30.

Автореферат розісланий 26 жовтня 2021 року.

Учений секретар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Становлення України як незалежної, правової і демократичної держави, збереження її самоідентифікації та самобутності відбувається в умовах складної геополітичної ситуації, посилення впливу негативних чинників глобалізації та різного роду загроз національним інтересам. Так, останніми роками загострюється міжнародна конкуренція, зростає непередбачуваність, нестабільність та динамічність процесів трансформації безпекового середовища на регіональному, національному та глобальному рівнях. За таких умов проти новопосталих держав на пострадянському просторі розгортаються неконвенційні (гібридні) та інформаційні війни як основа геополітичної транзитивності і соціальної нестабільності сучасності. Зокрема, в національному інформаційному просторі України проводяться спеціальні інформаційно-психологічні операції, під час яких здійснюється тотальна маніпуляція індивідуальною та суспільною свідомістю, що створює ситуацію розгубленості, невпевненості, дезорієнтації та дезорганізації сучасної людини.

Сьогодні українська держава здійснює масштабні соціальні реформи у різних сферах суспільного життя, які об'єднані єдиною метою – модернізація економіки, досягнення соціальної рівності та справедливості, забезпечення сталого розвитку країни, гарантування національної безпеки. При цьому однією з умов успішності соціальних реформ в Україні, як перехідній державі, є підвищення рівня інформованості населення щодо проблем суспільного розвитку та забезпечення національної безпеки, а також шляхів їх вирішення.

Ці обставини і визначають зв'язок загальної проблеми здійснення соціальних реформ у різних сферах суспільного життя з найбільш важливими науковими та практичними завданнями дослідження соціально-філософських аспектів розробки та реалізації соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства.

Ступінь наукової розробки проблеми. Теоретичну основу дослідження транзитивних суспільств становить доробок з соціальної філософії (Р. Арон, Ю. Габермас, В. Гьосле, Н. Луман, К. Поппер) та соціології (П. Бергер, І. Валлерстайн, Р. Коллінз, Т. Лукман, Т. Парсонс). Різні аспекти філософської рефлексії проблем транзитивних суспільств та розвитку інформаційного суспільства представлено у працях Д. Белла, Ж. Бодрійяра, М. Кастельса, Е. Тоффлера.

Над проблематикою переосмислення західних концепцій транзитивного суспільства та адаптації їх до українських реалій працюють такі вітчизняні дослідники, як В. Абрамов, С. Александрова, В. Андрущенко, В. Ананьїн, В. Бех, Ю. Бех, Ф. Власенко, Л. Губерський, С. Дацюк, Ю. Канигін, В. Кушерець, М. Лукашевич, М. Михальченко, А. Приятельчук, З. Самчук.

Вивченню особливостей становлення інформаційного суспільства в українських реаліях, визначенню основних завдань і напрямів державної інформаційної політики, забезпечення інформаційної, соціальної та гуманітарної безпеки в умовах транзитивного суспільства присвячені роботи Є. Архипової, О. Більовського, О. Бортнікової, О. Дзьобаня, В. Воронкової, О. Зозулі,

В. Князева, В. Мандрагелі, М. Ожевана, Г. Почепцова, М. Требіна, В. Холода, М. Шевченка. Дотичними до осмислення соціального простору як складової інформаційного суспільства, проблем інформатизації українського суспільства є праці В. Вашкевича, В. Ларцева, В.Лутая.

Попри значну кількість наукових праць, в яких досліджуються проблеми розвитку інформаційного суспільства, інформаційної політики та безпеки, соціально-філософські експлікації цієї проблеми розглянуті недостатньо. Наразі в напрямку соціальних експлікацій інформаційної політики в умовах транзитивного суспільства переважають дослідження, що здійснюються окремими авторами в межах спеціальних дисциплін: соціології, політології, філософії, національної безпеки, публічного управління та адміністрування. Відсутність системного, цілісного соціально-філософського дослідження проблемного поля соціально-інформаційної політики в транзитивному суспільстві, значною мірою фрагментарний та суперечливий характер накопичених знань щодо ролі й значення інформації в здійсненні соціальних реформ в різних сферах суспільного життя, а також теоретична та практична значущість соціально-інформаційної політики в сучасному українському суспільстві актуалізують тему дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане у межах комплексної науково-дослідної теми кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Соціально-філософські проблеми розвитку людини, її освіти і культури» (затвердження Вченою радою університету, протокол № 10 від 24 квітня 2008 року), а також у межах науково-дослідної роботи кафедри філософії ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за темою: «Соціальний капітал: філософський, морально-етичний та економічний виміри» (№ 0111U002619). Тему дисертаційної роботи затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 11 від 23 лютого 2016 року).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертації є соціально-філософський аналіз соціально-інформаційної політики, визначення її атрибутивних ознак та обґрунтування праксеологічних засад інформаційного забезпечення функціонування транзитивного українського суспільства.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі **завдання**:

- комплексно дослідити сутність феномена соціально-інформаційної політики;
- уточнити зміст термінів і понять в межах проблематики соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства;
- визначити методологічні принципи дослідження соціалізації інформаційного процесу;
- розкрити зміст інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності;
- розглянути роль і значення держави та громадянського суспільства в суспільному процесі забезпечення інформаційної безпеки, в розробці та реалізації соціально-інформаційної політики;
- охарактеризувати специфіку транзитивності українського суспільства та

окреслити імперативи соціально-інформаційної політики України.

Об'єкт дослідження – соціальні смисли інформаційної політики в транзитивному суспільстві.

Предмет дослідження – сутнісні імперативи та особливості інформаційного забезпечення становлення соціальних інститутів транзитивного суспільства.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є система взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих загальнонаукових і філософських методів пізнання. Застосування феноменологічного методу дозволило описати причинно-наслідкові зв'язки між соціальною та інформаційною сферами, іншими сферами суспільно життя. Логіко-семантичний метод сприяв уточненню понятійного апарату проблематики розробки і реалізації соціально-інформаційної політики, а герменевтичний – визначенню смислів і цілей соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства. Використання системного методу дозволило репрезентувати морфологію соціально-інформаційної політики. На основі історичного і компаративного методів здійснено порівняльний аналіз інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності в індустріальному та інформаційному суспільствах. За допомогою методів структурно-функціонального, діагностичного та аксіологічного аналізу, застосованими на ґрунті цивілізаційного, історико-соціологічного, системно-синергетичного, системно-кібернетичного, системно-діяльнісного, соціокультурного, інституціонального, медіа-комунікативного та інформаційно-конфліктного підходів, визначено функції соціально-інформаційної політики, структуру механізмів її розробки й реалізації, здійснено аналіз процесів взаємодії держави і громадянського суспільства з питань соціально-інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки. Поєднання евристичних можливостей праксеологічного та синергетичного методів дозволило виявити можливі атрактори розвитку транзитивного суспільства, проаналізувати його в контексті дилеми забезпечення безпеки людини, суспільства, держави, а також побудувати інтегровану модель формування соціально-інформаційної політики та модель реалізації соціально-інформаційної політики.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що в дисертації отримано нові наукові результати соціально-філософської рефлексії феномену соціально-інформаційної політики транзитивного соціуму, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання обґрунтування праксеологічних засад інформаційного забезпечення функціонування українського суспільства в умовах системних трансформацій.

Наукову новизну конкретизовано в таких теоретичних положеннях, які виносяться на захист:

Уперше:

– на основі вивчення системності й поліструктурності феномену соціально-інформаційної політики обґрунтовано інтегровану модель її формування, яка містить такі блоки: 1) зовнішні чинники впливу на формування соціально-інформаційної політики (чинники прямого впливу – національне законодавство, структура національного інформаційного простору, державна політика в інших

сферах, суб'єкти політики, споживачі інформаційної продукції; чинники непрямого впливу – економічні чинники, рівень розвитку науково-технічного прогресу, соціокультурні чинники, політичні чинники, геополітичні чинники); 2) внутрішні чинники впливу на формування соціально-інформаційної політики (проблеми, цілі, ресурси, інструменти);

– розроблено модель реалізації соціально-інформаційної політики, що представлена сукупністю механізмів, а саме: правового, інституційного, організаційного, фінансового, соціально-психологічного, партисипаторного, а також механізму інформаційно-аналітичного забезпечення. Зазначені механізми об'єднані в систему правових, інституційних, організаційних, фінансових та соціально-психологічних засобів, що, в свою чергу, забезпечує досягнення цілей соціально-інформаційної політики та сприяє підвищенню її ефективності.

Уточнено:

– теоретичні засади розробки та реалізації соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства через розроблення:

а) концепції соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, що передбачає не тільки віддзеркалення того чи іншого перехідного суспільства, а постає передусім основним чинником формування транзитивності, оскільки владні здатності інформації визначають напрямок соціалізації і розвитку суспільства, що здійснюється шляхом реалізації функцій соціально-інформаційної політики: просвітницької, аксіологічної, контрольної, зворотного зв'язку, комунікативної, футурологічної;

б) функціональної моделі управління трансформаційними процесами в суспільстві, яку побудовано з використанням принципів суспільних реформ, зокрема наявності прийнятної для переважної більшості громадян країни консолідуючої ціннісної парадигми, що передбачає відображення сутнісних характеристик суспільства як стабільної системи, в якому відсутнє головне джерело суперечностей між окремою особою і суспільством. Ця модель містить 4 стадії: I стадія – оцінка існуючого стану суспільства як системно-кризового; II стадія – соціальна діагностика, неупереджена, об'єктивна характеристика причин, визначення майбутнього, можливостей і шляхів виходу із кризової ситуації; III стадія – демонтаж недієздатної системи, ліквідація її елементів, що не відповідають ідеалу суспільного розвитку; IV стадія – нове самовизначення суспільства, висування й обґрунтування шляхів його подальшого руху;

– понятійно-категорійний апарат соціально-інформаційної політики шляхом:

а) уточнення змісту таких понять, як «соціально-інформаційна політика», «соціально-інформаційний потенціал», «інформаційний процес в суспільстві», «транзитивне суспільство», «соціалізація інформаційного процесу в умовах транзитивного суспільства», «інформаційно-комунікативні технології конструювання соціальної реальності», «державне управління інформаційною безпекою», «механізм розробки соціально-інформаційної політики», «механізм реалізації соціально-інформаційної політики»;

б) визначення і розмежування понять та категорій державного управління інформаційною безпекою на основі концепції поділу діяльності держави на три складові: основну, управлінську та забезпечувальну складові. Це дозволило виокремити три рівні понять та категорій: 1) поняття та категорії, що стосуються соціально-інформаційної діяльності держави та інших суб'єктів, яка

безпосередньо або опосередковано спрямована на підготовку та застосування соціально-інформаційних засобів в інтересах інформаційної безпеки у соціальній сфері; 2) поняття та категорії, що відображають процес державного управління інформаційною безпекою; 3) поняття та категорії, що відображають процес забезпечення інформаційної безпеки.

Набуло подальшого розвитку:

– окреслення впливу держави і громадянського суспільства як основних складових політичної системи на соціально-інформаційну політику. Належний рівень демократичного розвитку держави продукує прогресивний тип інформаційного впливу, а громадянське суспільство генерує його залежно від того, на якому етапі розвитку воно перебуває. Систему розроблення та реалізації соціально-інформаційної політики представлено сукупністю механізмів її розробки та реалізації, партисипаторного механізму, механізму інформаційно-аналітичного забезпечення. Саме партисипаторний механізм забезпечує ненасильницьку конкуренцію в соціально-інформаційній політиці, економіці і в будь-якій іншій сфері суспільства з відкритим доступом;

– систематизація положень та ідей зарубіжних і вітчизняних дослідників з проблем інформаційної політики та політики національної безпеки, що дозволило: 1) окреслити передумови визначення імперативів соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства; 2) обґрунтувати праксеологічні засади реалізації соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, що передбачає партисипаторну взаємодію держави, громадянського суспільства і людини за такими напрямками: світоглядно-концептуальним, громадянсько-патріотичним, духовно-моральним, інформаційно-психологічним, захисту інформації, технологічного розвитку.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає у цілісному соціально-філософському дослідженні феномену соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, що дозволяє повніше зрозуміти комплексний характер проблеми конструювання соціальної реальності. Матеріали дослідження можуть бути корисними при розробці стратегічних напрямків соціально-інформаційної політики України, при формуванні теоретико-методологічних засад класифікації загроз національній інформаційній безпеці, а також для підготовки положень державної освітньої політики стосовно формування інформаційної культури населення. Крім того, запропоновані рекомендації можуть бути використані для подальшого удосконалення нормативно-правової бази у сфері інформаційного розвитку та забезпечення інформаційної безпеки України, теоретичного обґрунтування та практичної реалізації програм формування інформаційної культури населення. Результати дослідження можуть використовуватися для підготовки навчальних курсів із соціального управління, інформаційної політики та національної безпеки, а також для висвітлення окремих тем у межах курсів філософії, політології, соціології та інших дисциплін соціально-гуманітарного циклу.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею автора. Висновки й положення, що мають наукову новизну, отримані та сформульовані на основі власних досліджень здобувача. Внесок автора в опублікованих у співавторстві роботах наведено в списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати

дисертаційного дослідження оприлюднені на теоретичних і науково-практичних конференціях: «Демократичне врядування: наука, освіта, практика» (Київ, 2009), «Галузь науки «Державне управління»: історія, теорія, впровадження» (Київ, 2010), «Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики» (Київ, 2011), «Особистість, суспільство, держава: розуміння свободи і відповідальності» (Київ, 2012), «Управлінські науки в сучасному світі» (Київ, 2015), «Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів» (Одеса, 2015), «Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект» (Київ, 2016), «Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика в сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (Монреаль, 2018), «Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального» (Київ, 2019); круглому столі «Шляхи вдосконалення державного управління національною безпекою України» (Київ, 2011); науково-практичних семінарах «Ефективність державного механізму реагування на загрози національним інтересам України в умовах євроінтеграції» (Київ, 2015), «Досвід застосування збройних сил у світових війнах і воєнних конфліктах ХХ – початку ХХІ ст.: тенденції та закономірності» (Київ, 2016).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 21 наукову публікацію, у тому числі: п'ять статей опубліковано у наукових фахових виданнях України з філософських наук, три статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях, дванадцять тез у матеріалах теоретичних і науково-практичних конференцій та круглих столах, одна стаття в іншому виданні.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, семи підрозділів, висновків та списку використаних джерел (290 найменувань), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 222 сторінки, обсяг основного тексту – 170 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, охарактеризовано наукову новизну, наукове та практичне значення отриманих результатів, а також наведено дані про апробацію отриманих результатів, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні засади дослідження соціально-інформаційної політики»** здійснено соціально-філософський аналіз феномена соціально-інформаційної політики в транзитивному суспільстві та проаналізовано філософські підходи до його вивчення як чинника функціонування соціуму.

У підрозділі 1.1. **«Феномен соціально-інформаційної політики в соціальному дискурсі»** досліджено сутність та виокремлено структурні елементи в змістовному й функціональному аспектах соціально-інформаційної політики, а також її функції. З'ясовано, що сутність соціально-інформаційної політики полягає у формуванні за допомогою інформаційних інститутів та соціальних інститутів соціальної пам'яті нації, соціальних груп і особистостей, а також ідеологічних, політичних, економічних та інших поглядів, думок, знань і оцінок, парадигм інтерпретації змісту подій, що відбуваються з метою досягнення випереджального ефекту проведення соціальних реформ в усіх

сферах суспільного життя. У змістовному аспекті соціально-інформаційна політика містить в собі два структурних елементи: 1) державна інформаційна політика; 2) інформаційна політика інститутів громадянського суспільства. У функціональному аспекті можна виокремити такі напрямки соціально-інформаційної політики: 1) забезпечення поступового розвитку соціальної сфери і трансформації соціально-політичних та соціально-економічних цілей; 2) формування та вдосконалення правових і законодавчих основ соціальної політики; 3) гуманізація соціально-інформаційної діяльності.

Зазначено, що соціально-інформаційна політика об'єднує в систему чотири її складові: 1) політику інформатизації у соціальній сфері; 2) політику інформаційної безпеки у соціальній та гуманітарній сферах; 3) політику в галузі масової інформації у соціальній сфері; 4) політику в галузі інформаційного забезпечення функціонування соціальної сфери. Розглянуто суспільні функції соціально-інформаційної політики: просвітницьку, аксіологічну, контрольну-критичну, зворотного зв'язку, комунікативну, футурологічну.

У підрозділі 1.2. **«Полісемантичність поняття «транзитивне суспільство»** з'ясовано, що понятійно-категоріальний апарат проблематики транзитивного суспільства є суперечливим та неповним. Уточнено дефініції понять: «транзитивне суспільство» – стан суспільства, коли старі цінності та правила соціальної поведінки вже не дійсні для всього суспільства, а нові ще не сформувалися; «інформаційний процес в суспільстві» – сукупність єдності різноманітних потоків відтворення, сприйняття, оцінки, вироблення інформації та ставлення до неї й формування на цій основі мотивів соціальної поведінки; «соціалізація інформаційного процесу в умовах транзитивного суспільства» – процес операційного оволодіння набором програм діяльності поведінки, що є характерними для нової культурної традиції, яка сформувалася у перехідний період суспільного буття, а також процес інтеріоризації індивідом знань, цінностей і норм, що виражають їх в ході переплетіння усвідомленого і неусвідомленого впливу джерела інформації на всі рівні людської психіки від біопсихологічного до рівня суспільної свідомості.

Запропоновано авторську функціональну модель управління трансформаційними процесами в суспільстві, яка містить 4 стадії. Зазначено, що на I та II стадіях трансформаційних процесів в суспільстві інформаційний процес може розглядатися як об'єкт аналітичної діяльності, а на III і IV стадіях – як спосіб впливу на населення.

В підрозділі 1.3. **«Методологічні принципи дослідження соціально-інформаційної політики в транзитивному суспільстві»** розглянуто інформаційний процес як об'єкт аналітичної діяльності на I та II стадіях трансформаційних процесів в межах цивілізаційного, системно-синергетичного, соціокультурного, історико-соціологічного підходів, а на III і IV стадіях – як спосіб впливу на населення та засіб державного управління в рамках синергетичного, системно-кібернетичного, системно-діяльнісного та соціокультурного, інституціонального, медіа-комунікативного та інформаційно-конфліктного підходів.

Залежно від методологічних підходів запропоновано застосовувати такі принципи соціально-філософського аналізу інформаційного процесу: 1) на основі цивілізаційного підходу – принципи об'єктивності, розвитку, історизму,

причинності; 2) на основі соціокультурного підходу – принципи взаємопроникнення культури і соціальності, людської активності, антропосоціетальної відповідності, принцип соціокультурного балансу, синергії та взаємозворотності соціетальних процесів; 3) на основі історико-соціологічного підходу – принципи антропоцентризму і феноменології, єдності об'єктивного і суб'єктивного аспектів, спадкоємності; 4) на основі синергетичного підходу – принципи діалектики і нової теології, необхідної діалогової взаємодії, постійного зворотного зв'язку; 5) на основі системно-кібернетичного підходу – принципи врахування часу циркуляції інформації, врахування ціле покладання управління та рівня організації; 6) на основі медіа-комунікативного підходу – принципи верховенства панівного типу комунікації над політичним режимом, врахування взаємодії (комунікації) між соціальним підсвідомим і свідомою діяльністю людей, посилення суспільної думки в політичній сфері життя суспільства; 7) на основі інформаційного конфліктологічного підходу – принципи пізнання реальності, пріоритетності ролі високих технологій в трансформації суспільства, війни, соціальних конфліктів; 8) на основі системно-діяльнісного підходу – принципи врахування власних законів життя системи, цільового управління системою, побудови діяльнісних структур на основі знань про управління та систему, принцип включення рефлексії у процес розгортання самих структур діяльності; 9) на основі інституціонального підходу – принципи доступності, конкретності і верифікованості політичних інститутів, принцип незалежного існування законів і формальних норм та їх впливу на політичну організацію суспільства, поведінку людей і діяльність в політиці.

У другому розділі **«Соціально-інформаційна політика в транзитивному суспільстві»** розкрито зміст інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності, роль і значення держави та громадянського суспільства в розробці і реалізації реалізацію соціально-інформаційної політики, забезпеченні інформаційної безпеки.

У підрозділі 2.1. **«Процеси інформатизації та інформаційно-комунікативні технології в транзитивному суспільстві»** розглянуто характерні особливості інформаційних революцій в історії людства, соціальні закономірності процесу інформатизації, розвитку інформаційної сфери та інформатизації суспільства в умовах глобалізації, а також розкрито основи теорії соціального конструювання реальності та здійснено порівняльний аналіз інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності в індустріальному та інформаційному суспільствах. Доведено, що в індустріальному суспільстві основними технологіями конструювання соціальної реальності є м'які та жорсткі пропагандистські технології, які відповідають першій («інформування») та другій («пропаганда») моделям PR-діяльності. В інформаційному суспільстві основними технологіями конструювання соціальної реальності є третя («двостороння асиметрична комунікація») та четверта («двостороння симетрична») моделі PR-діяльності. Аргументовано, що третя модель PR-діяльності стає початковим етапом організації взаємодії держави з громадськістю, а четверта модель – його втіленням і ефективним вираженням соціального партнерства.

У підрозділі 2.2. **«Держава та громадянське суспільство як суб'єкти**

розробки та реалізації соціально-інформаційної політики» визначено функції держави щодо гарантування інформаційної безпеки, здійснено соціально-філософський аналіз державно-управлінських проблем у сфері забезпечення інформаційної безпеки суспільства, розглянуто загрози інформаційній безпеці України, а також побудовано моделі формування та реалізації соціально-інформаційної політики держави.

Соціально-філософський аналіз соціальної практики забезпечення інформаційної безпеки України дозволяє констатувати, що основними державно-управлінськими проблемами у цій специфічній сфері є: 1) проблема становлення інформаційної еліти в Україні в умовах інформаційної революції та перехідного характеру українського суспільства, котра має визначальне значення в системі ухвалення управлінських рішень з питань суспільного розвитку та безпеки, у сенсі визначення інтересів соціальних спільнот, правил політичної гри, суспільної ідеології та міфології. Адже, наразі значна маса маргіналізованого населення України не має чітких, усталених світоглядних орієнтацій, що полегшують маніпуляції масовою та індивідуальною свідомістю; 2) проблеми розробки понятійно-категоріального апарату державного управління інформаційною безпекою, а саме: відставання розробки та впровадження понятійно-категоріального апарату проблематики інформаційної безпеки від потреб державно-управлінської практики у цій специфічній сфері; відсутність системності та скоординованості дій суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки щодо формулювання та застосування понятійно-категоріального апарату в офіційних документах; 3) проблеми розробки праксеологічних засад удосконалення системи інформаційної безпеки України, а саме: відсутність систематизованих знань про сучасні методи та форми інформаційно-психологічного протиборства в ході якого здійснюється комплексний вплив на інформаційну, соціальну та гуманітарну сфери суспільства; відсутність систематизованих знань про сучасні методи аналітичної діяльності у сфері інформаційної безпеки; відсутність систематизованих знань про сучасні методи реагування на загрози інформаційній безпеці та забезпечення життєво важливих інтересів України у інформаційній сфері в сучасних умовах інформаційного протиборства; відсутність систематизованих знань про сучасні методи та підходи щодо: адаптації нормативно-правової бази у сфері забезпечення інформаційної безпеки з урахуванням появи нових викликів та загроз; оптимізації структури і функцій.

Доведено, що в Україні система інформаційної безпеки та система забезпечення інформаційної безпеки як її складова залишаються остаточно не сформованими й не готовими діяти як цілісні функціональні структури.

У підрозділі запропоновано в широкому значенні під поняттям «державне управління інформаційною безпекою» розуміти організаційно-управлінську діяльність держави, яка спрямована на створення інституційного середовища забезпечення інформаційної безпеки, формування системи інформаційної безпеки та системи її забезпечення, розробку та реалізацію соціально-інформаційної політики. У вузькому значенні під державним управлінням інформаційною безпекою, на наш погляд, слід розуміти практичні заходи, засоби, важелі й стимули, за допомогою яких реалізуються державно-

управлінські впливи на процес розбудови та функціонування системи інформаційної безпеки. Під поняттям «забезпечення інформаційної безпеки» слід розуміти взаємодію між органами публічної влади, її аналітично-дослідницькими структурами, юридичними і фізичними особами, національними і міжнародними громадськими організаціями, об'єднаннями, соціальними рухами, політичними партіями та некомерційними організаціями, яка спрямована на: 1) захист інформаційного суверенітету; 2) створення умов становлення неконфронтаційних демократичних соціальних та інформаційних відносин як основи розвитку інформаційного суспільства як складової постіндустріального суспільства; 3) захист національного інформаційного простору; 4) запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам національним інтересам у гуманітарній сфері; 5) нейтралізацію виявлених загроз інформаційній безпеці.

Запропоновано авторську модель формування соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, яка враховує вплив зовнішніх чинників прямого та непрямого впливу та внутрішніх чинників (див. рис. 1.).

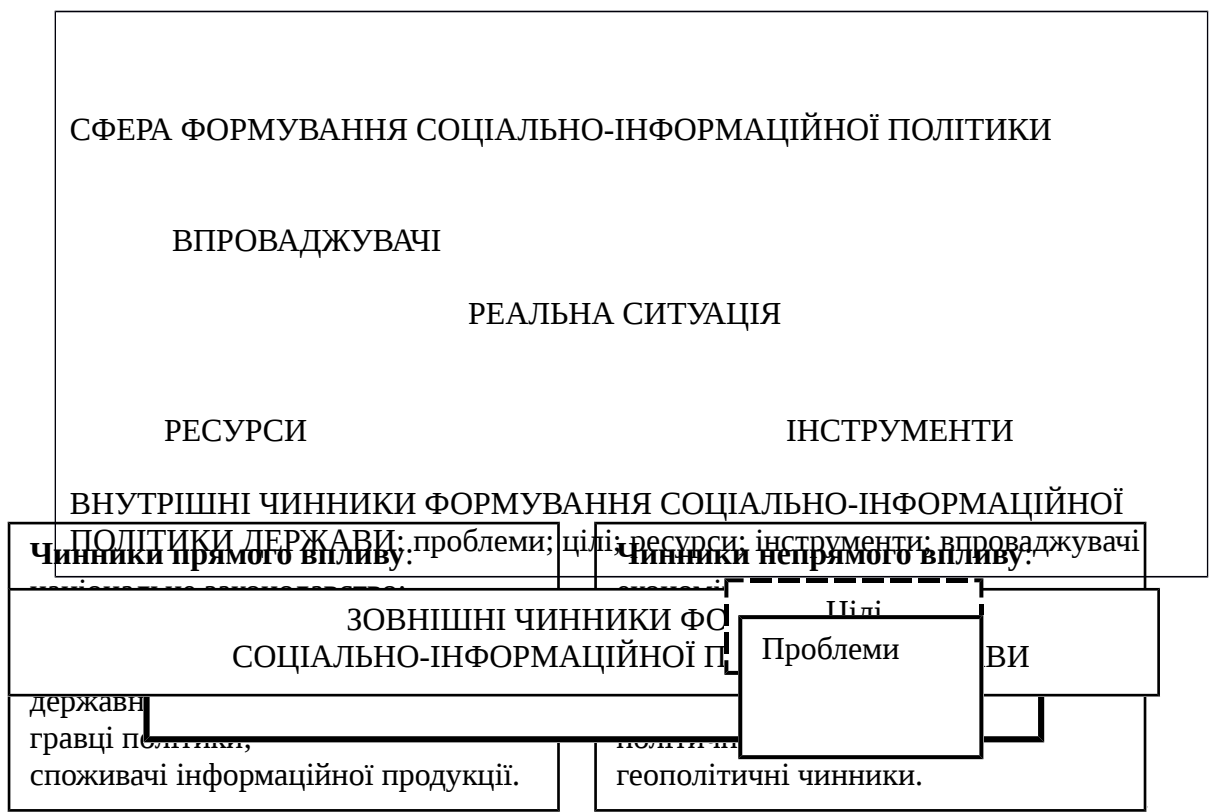

Рис. 1. Інтегрована модель формування соціально-інформаційної політики держави.

Також запропоновано авторську модель комплексного механізму впровадження соціально-інформаційної політики держави, що включає в себе: правовий, інституційний, організаційний, фінансовий, соціально-психологічний механізми, механізм партисипаторної взаємодії, механізм інформаційно-аналітичного забезпечення.

Обґрунтовано, що в Україні загалом сформувалася власна національна модель взаємодії держави та громадянського суспільства. Встановлено, що розвиток інституціональних ознак зазначеної взаємодії характеризується тим, що: конституційно закріплено принципи і норми «соціальної держави»; активізується процес розвитку громадянського суспільства; законодавчо оформляються і реалізуються принципи і процедури взаємодії держави та громадянського суспільства в процесі розробки та реалізації соціально-інформаційної політики; розширюється організаційна, матеріальна, фінансова, інформаційна, наукова, освітня база вказаної взаємодії.

У третьому розділі **«Імперативи соціально-інформаційної політики України»** охарактеризовано специфіку транзитивності українського суспільства та окреслено імперативи соціально-інформаційної політики України.

У підрозділі 3.1. **«Передумови визначення, зміст та характер імперативів соціально-інформаційної політики України»** здійснено соціально-філософський аналіз феномену транзитивності українського суспільства та визначено особливості соціальних реформ в Україні. Встановлено, що відсутність ідеалу у суспільно-політичному розвитку України породжує ідеологічну кризу, яка за принципом каскадного ефекту провокує кризу влади, державного управління, господарювання і насамкінець кризу образу життя. Доведено, що успішність перехідно-трансформаційних процесів можна забезпечити шляхом розробки соціального ідеалу та послідовних кроків у реалізації завдань щодо його досягнення: 1) визначення курсу державотворчого процесу; 2) формулювання чітких цілей державного регулювання соціальних відносин в контексті досягнення соціального ідеалу – Україна соціальна правова держава, що може бути представлено такими цінностями, як: добробут, безпека, справедливість.

У підрозділі сформульовано цілі державного регулювання соціальних відносин: ціль – 1 для організаційної системи «держава» – підвищити якість життя населення країни до світових стандартів; ціль – 2 для суб'єкта управління (влади) – створення умов для максимального розкриття духовних і фізичних здібностей населення країни для досягнення цілей держави; ціль – 3 для об'єкта управління (індивіда і суспільства) – гармонізувати розвиток особистості, який би поєднував права і обов'язки людини і громадянина.

З позиції соціально-філософського аналізу феномену совісті та його проявів в соціальному бутті українського народу сформульовано таку закономірність: суспільство може перебувати в гармонійному стані із владою і слідувати її авторитарній етиці до тих пір, поки є її узгодженість із гуманістичною етикою самого народу, з його совістю, яка походить із глибин колективного, соціального несвідомого. З урахуванням цієї закономірності імперативом соціально-інформаційної політики України визначено авторитарно-гуманістичний тип етики.

У підрозділі 3.2. *«Система заходів щодо здійснення соціально-інформаційної політики Української держави в сучасних умовах»* доведено, що важливим заходом щодо аналізу стану й динаміки соціалізації інформаційного процесу є моніторинг соціальної та гуманітарної сфер. Останній розглянуто як науково обґрунтовану, зорієнтовану на інформаційне забезпечення функціонування транзитивного суспільства систему збирання, обробки, збереження і розповсюдження інформації про соціальну та гуманітарну сфери або їх окремі елементи.

Впровадження комплексного моніторингу загроз соціально-гуманітарній безпеці спричиняє необхідність наукового вивчення індикаторів (показників), за допомогою яких можна сформулювати системне уявлення про стан соціальної та гуманітарної безпеки. Для досягнення зазначеної мети запропоновано розробити паспорт загроз соціально-гуманітарній безпеці. Також у підрозділі визначено: 1) загрози інформаційно-психологічній безпеці / гуманітарній безпеці людини та суспільства; 2) загрози інформаційно-технологічній безпеці (кібербезпека) людини, суспільства, держави; 3) загрози організаційній безпеці суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки як управлінських структур у цій сфері; 4) стратегічні ризики у соціальній та гуманітарній сферах: міжнаціональні і міжконфесійні конфлікти, духовно-моральна аномія, відносне та абсолютне зниження рівня та якості гуманітарного розвитку, низькі показники здоров'я населення, соціально-інформаційна ситуація.

У підрозділі запропоновано зосередити основні зусилля органів публічної влади в процесі реалізації соціально-інформаційної політики на конструктивному поєднанні діяльності держави, громадянського суспільства і людини за такими напрямками: світоглядно-концептуальним, громадянсько-патріотичним, духовно-моральним, інформаційно-психологічним, захисту інформації та технологічного розвитку.

У розділі представлено алгоритм формування інформаційної культури українського суспільства, що передбачає чотири етапи: 1 етап – визначення місії держави та інститутів громадянського суспільства щодо забезпечення умов реалізації інтересів громадян у інформаційній сфері та основних цінностей

інформаційної культури; 2 етап – формування стандартів поведінки суб'єктів інформаційних відносин; 3 етап – формування традицій інформаційної діяльності та інформаційної взаємодії між суб'єктами інформаційних відносин; 4 етап – розробка символіки інформаційної діяльності та інформаційної взаємодії між суб'єктами інформаційних відносин.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і нове бачення проблеми визначення сутності феномена соціально-інформаційної політики як необхідної та достатньої умови функціонування транзитивного суспільства.

Виконане дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. Соціальний потенціал інформаційної політики транзитивного суспільства визначено як філософське поняття, що виражає причинно-наслідковий зв'язок суспільно-значущих потреб, цілей і засобів соціально-інформаційної діяльності щодо формування транзитивності. В широкому значенні соціально-інформаційна політика – це діяльність її суб'єктів з регулювання інформаційних відносин між різними соціальними та інституціональними силами усередині держави та на міжнародній арені. У вузькому значенні соціально-інформаційна політика – це діяльність держави та громадянського суспільства з формування системи соціальної інформації та створення сприятливих умов її використання для задоволення інформаційних потреб людини, суспільства, держави.

2. Змістовними ознаками транзитивного суспільства, які наділені трансісторичною значущістю, є перебіг соціальних змін, в ході яких здійснюється заперечення і подолання віджилих елементів минулого, а також висування нових ідеалів та цілей, визначення засобів досягнення останніх.

Історична еволюція уявлень про транзитивне суспільство може бути подана таким логічним ланцюгом зміни смислів поняття «транзитивне суспільство»:

1) перетворення соціальних інститутів та соціальних структур, що часом супроводжується їх докорінною зміною;

2) перебіг соціальних змін, що розпочалися в низці країн світу й характеризуються зміною традиційних засад суспільного життя, внаслідок чого суспільства переходять на засади захисту прав і свобод людини, верховенства права, демократичних процедур, ринкової економіки тощо;

3) перехід до якісного нового стану організації суспільства, який здійснюється як результат нарощування питомої ваги нерівновісних і нелінійних відносин зі своїм оточенням;

4) практичне втілення соціальних реформ: зміна політичної та державної систем; оновлення економічних засад соціальної системи; пристосування до вимог світового ринку, глобальних систем політики та соціальних комунікацій; зміна духовно-культурних орієнтирів суспільного розвитку.

3. Методологічними принципами соціально-філософського дослідження соціалізації інформаційного процесу є:

1) положення цивілізаційної парадигми, що у своїй єдності відкривають можливість для наукового аналізу функціонування і розвитку суспільства в цілому та його сфер, дослідження їх генези;

2) історико-соціологічний, синергетичний, системно-кібернетичний, системно-діяльнісний, соціокультурний, інституціональний, медіа-комунікативний та інформаційно-конфліктний підходи із використанням відповідних засад постмодерністської соціальної філософії. Останні структурно містять сукупність відповідних теоретичних стандартів, ціннісних критеріїв, світоглядних позицій, методи та принципи досліджень, зокрема, принципи системності й розвитку, об'єктивності та історизму, причинності.

4. Найвагоміші інформаційно-комунікативні технології конструювання соціальної реальності в індустріальному суспільстві характеризуються лінійним характером поширення інформації від носія інформаційної влади (ЗМІ, інформаційні та рекламні агентства, піар-компанії, інститути соціалізації) до об'єкта інформаційного контролю, що виявляється через управління комунікаціями, їх змістом і спрямованістю. При цьому інформаційна влада відрізняється від інформаційного впливу силою та стійкістю суб'єкта інформаційної дії відносно об'єкта, а також високою мірою контролю поведінки останнього. За таких умов комунікації, організовані носіями інформаційної влади, здійснюють суттєвий, а інколи й визначальний вплив на соціальне конструювання реальності, політичну поведінку об'єкта зокрема.

В постіндустріальному суспільстві особливого значення в конструюванні соціальної реальності набувають хай-х'юм-технології (високі політтехнології, резонансні технології, кризові технології, технології інформаційної війни та забезпечення національної безпеки, технології впливу на суспільну свідомість через ЗМІ). Ці технології стали новим щаблем у відносинах «людина – техніка – суспільство» й створюють новий соціокультурний простір, особливістю якого є трансформація традиційних поведінкових стереотипів, головним чином у сферах соціокультурного життя, що пов'язані зі спілкуванням. Перехід до нових можливостей інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності можна розглядати у двох аспектах – позитивному, демократичному та негативному, деструктивному. Зокрема, з приходом ери мережі Інтернет соціальний контроль у демократичних суспільствах зазнає істотних змін: потужні інформаційні засоби для здійснення політичних цілей роблять актуальними такі поняття, як «інформаційна війна» та «інформаційна безпека»; набувають нового поширення можливості використання нових демократичних методів соціального контролю.

5. Специфікою держави як організації, що забезпечує інформаційну безпеку є підпорядкування її правилам інституціонального середовища державного управління інформаційною безпекою. Останнє формується власне державою та опредмечується в нормативно-правових актах в галузі безпеки і оборони. Інституціональне середовище державного управління інформаційною безпекою, яке покликане розробляти та реалізовувати її у соціальній сфері, структурно містить п'ять компонентів:

1) нормативно-правовий компонент, який представлено міжнародним та національним законодавством з питань інформаційної безпеки;

2) організаційний компонент, який представлено організаційною моделлю державного управління;

3) самоорганізаційний компонент, який представлено моделлю саморегулювання суспільства «громадянське суспільство – держава – демократія»;

4) соціально-культурний компонент, який представлено інформаційною культурою, інформатизацією та віртуалізацією економічної, соціальної та політичної сфер суспільства, культурною глобалізацією;

5) когнітивний компонент, який представлено ідеями інформаційної, соціальної та гуманітарної безпеки, суспільного розвитку, ідеєю транспарентності як ознаки адміністративної і політичної комунікації між публічною владою та інститутами громадянського суспільства.

В умовах переходу від індустріального до постіндустріального суспільства відбувається власне модернізація державного управління, що характеризується переходом від державного управління до публічного, а також відбувається формування інституціонального середовища державного управління інформаційною безпекою з урахуванням вимог трансформацій безпекового середовища та інформаційної сфери суспільства в умовах глобалізації.

Взаємодію держави та інститутів громадянського суспільства як суб'єктів розробки та реалізації соціально-інформаційної політики слід розглядати як результат розвитку прозорості та відкритості, що, у свою чергу, є закономірним проявом поширення процесів демократизації у світі, а також відповіддю на вимоги суспільних організацій, засобів масової інформації. Зазначено, що транспарентність як соціальний феномен характеризує вплив інформації та медіа на механізми соціальної організації, стан поінформованості щодо того чи іншого виду діяльності (її об'єктів чи результатів).

Встановлення двостороннього спілкування між органами державної влади і суспільством як консенсусної комунікації зумовлюються потребами: для органів державної влади – формуванням позитивного іміджу держави та забезпечення лояльного ставлення громадськості до неї за допомогою активної інформаційно-пропагандистської роботи; для громадськості – реалізацією права на інформацію про різні аспекти суспільної життєдіяльності.

У соціально-філософському контексті формування системи розроблення та реалізації соціально-інформаційної політики повинно здійснюватися із дотриманням принципу транспарентності. Саме у такий спосіб забезпечується і цілісність, і адаптивність зазначеної системи, структура якої може бути представлена сукупністю механізмів розробки та реалізації соціально-інформаційної політики, партисипаторного механізму, механізму інформаційно-аналітичного забезпечення політики.

6. Особливостями транзитивності українського суспільства є здійснення переходу до соціального порядку відкритого доступу. При цьому визначальними особливостями соціальних реформ на сучасному етапі державного будівництва в Україні є висування на перше місце когнітивних факторів соціального прогресу – факторів «смыслового впорядкування», інтелектуалізації знакових систем шляхом зниження їхньої ентропії.

Ефективним інструментом вдосконалення всієї семіотичної діяльності суспільства є соціально-інформаційна політика. На процеси розробки та реалізації соціально-інформаційної політики сучасної України впливає складний

комплекс внутрішніх і зовнішніх факторів, при аналізі яких виявилася така закономірність: суспільство може перебувати в гармонійному стані із владою і слідувати її авторитарній етиці до тих пір, поки є її узгодженість із гуманістичною етикою самого народу, з його совістю, яка походить із глибин колективного, соціального несвідомого. Відтак, інформаційно-комунікативна діяльність, соціально-інформаційна політика держави об'єктивно зобов'язана будуватися на єдності авторитарної етики (з врахуванням архетипу сильної державної влади) і гуманістичної етики (вона також архетипова для нашого народу) з перевагою останньої як базової. Керуючись цим принципом, імперативом соціально-інформаційної політики в сучасних умовах і в найближчому майбутньому України доцільно визначити авторитарно-гуманістичний тип етики.

Визначено пріоритетні напрями соціально-інформаційної політики Української держави:

1) світоглядно-концептуальний напрям, що передбачає формування картини світу людини, її ціннісної та правової свідомості, інформаційної культури;

2) громадянсько-патріотичний напрям, що передбачає формування історичної свідомості, національної самоідентичності та патріотизму;

3) духовно-моральний напрям, що передбачає формування норм суспільної моралі;

4) інформаційно-психологічний напрям, що передбачає забезпечення реалізації прав громадян на доступ до публічної інформації та свободу слова, а також забезпечення гуманітарної безпеки людини та суспільства;

5) напрям захисту інформації, що передбачає забезпечення кібербезпеки людини, суспільства та держави;

6) напрям технологічного розвитку, що передбачає розвиток системи національних інформаційних ресурсів, технологізацію процесів створення, обробки та поширення інформації.

З метою вдосконалення системи розроблення та реалізації соціально-інформаційної політики обґрунтовано пропозиції щодо впровадження в практику соціального управління:

1) функціональну модель управління трансформаційними процесами в суспільстві, інтегровану модель формування соціально-інформаційної політики держави, модель реалізації соціально-інформаційної політики держави;

2) соціально-філософську аналітику, що передбачає розробку паспорту загроз соціально-гуманітарній безпеці;

3) алгоритм формування інформаційної культури.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Лук'яненко О. М. Формативно-цивілізаційна парадигма наукового аналізу суспільства. *Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил*. Соціальна філософія, психологія. Харків. 2009. Вип. 1 (32). С. 124-134.

2. Лук'яненко О. М. Соціально-інформаційна політика Української держави в сучасних умовах. *Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства*. Київ. 2009. Том XXIII. С. 67-74.

3. Лук'яненко О. М. Соціально-інформаційна політика Української держави: пошуки пріоритетної парадигми. *Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії*. Київ. 2011. Том XXVII. С. 354-360.

4. Лук'яненко О. М. Геополітичне інформаційне протиборство: сутність і варіанти захисту. *Університетська кафедра*. Науковий журнал Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана. Київ. 2016. №5. С. 173-184.

5. Лук'яненко О. М. Сутність та визначальні особливості соціальних реформ в Україні: соціально-філософський аналіз. *Філософія науки: традиції та інновації*. Суми. 2017. № 2 (16). С. 170-183.

Статті у закордонних наукових виданнях:

6. Лук'яненко О. М. Контури транзитивного суспільства: нові контексти та інтерпретації. *Virtus*. Монреаль. 2018. № 28. С. 30-34.

7. Лук'яненко О. М. Особливості конструювання соціальної реальності в індустріальному та постіндустріальному суспільствах. *Virtus*. Монреаль. 2018. № 29. С. 10-14.

8. Лук'яненко О. М. Соціальне проектування механізмів розробки та реалізації соціально-інформаційної політики України. *Sciences of Europe*. Praha, Czech Republic. 2020. Vol 4. № 52. С. 38-43.

Публікації в інших наукових виданнях:

9. Лук'яненко О. М. Когнітивний підхід до забезпечення соціальної безпеки держави в умовах кризи. *Демократичне врядування: наука, освіта, практика*: матеріали наук.-практ. конференції з міжнар. участю. (29 травня 2009 р.). Київ. Т.4. С. 59-60.

10. Лук'яненко О. М. Пріоритети соціально-інформаційної політики Української держави в контексті забезпечення національної безпеки. *Галузь науки «Державне управління»: історія, теорія, впровадження*: матеріали наук.-практ. конференції з міжнар. участю (28 травня 2010 р.) Київ. Т.2. С. 29-31.

11. Лук'яненко О. М. Моніторинг загроз гуманітарній безпеці. *Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики*: матеріали наук.-практ. конференції з міжнар. участю (27 травня 2011 р.) Київ. Т.1. С. 609-610.

12. Лук'яненко О. М. Роль соціально-інформаційної політики у ресоціалізації кризової людини: український вимір. *Шляхи вдосконалення державного управління національною безпекою України*: матеріали круглого столу (17 березня 2011 р., м. Київ). С. 77-80.

13. Лук'яненко О. М. Методологічні засади формування інформаційної культури українського суспільства. *Особистість, суспільство, держава: розуміння свободи і відповідальності*: матеріали XII наук.-практ. конференції (17 травня 2012 р., м. Київ). С. 65-67.

14. Лук'яненко О. М. Соціально-філософський аспект проблеми забезпечення інформаційної безпеки України. *Управлінські науки в сучасному світі*: матеріали II наук.-практ. конференції. Київ. 2015. Том 1. С. 114-123.

15. Лук'яненко О. М. Психоманіпуляційні війни та проблеми забезпечення духовної безпеки України. *Розвиток професійних компетентностей державних*

службовців: комунікативний аспект: матеріали щоріч. наук.-практ. конференції з міжнар. участю (3-4 листопада 2016 р., м. Київ). С. 321-313.

16. Лук'яненко О. М., Абрамов В. І. Принцип транспарентності в державному управлінні національною безпекою в контексті реалізації євроінтеграційних прагнень України. *Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів: матеріали наук.-практ. конференції (24 грудня 2015 р). Одеса. 2016. С. 312-313.*

Особистий внесок: визначено особливості трансформаційних політичних систем.

17. Лук'яненко О. М. Актуальні проблеми формування інформаційної культури українського суспільства в інтересах забезпечення інформаційної безпеки. *Ефективність державного механізму реагування на загрози національним інтересам України в умовах євроінтеграції: матеріали наук.-практ. семінару (9 грудня 2015 р.). Київ. 2016. С. 80-85.*

18. Лук'яненко О. М. Сучасні технології інформаційної агресії. *Досвід застосування збройних сил у світових війнах і воєнних конфліктах ХХ – початку ХХІ ст.: тенденції та закономірності: Зб. наук. пр. Київ. 2016. Вип. 5. С. 212–216.*

19. Лук'яненко О. М. Аналітична функція соціальної філософії у соціальному пізнанні інформаційної безпеки. *Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика в сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конференції. Монреаль, 2018. С. 9-12.*

20. Лук'яненко О. М. Концептуальні засади державної інформаційної політики України в контексті інтеграції в Європейський Союз. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. 2008. Вип. 80. Ч 1. С. 185-189.*

21. Лук'яненко О. М. Феномен соціальної інформації: поняття та класифікація. *Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального [Електронний ресурс]: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.; 28 березня 2019 р., м. Київ. Київ: КНЕУ, 2019. С. 25-26. Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/fupstap/19-5520_EV-el_zbD196rnik.pdf (Дата звернення: 30.06. 2019 р.)*

АНОТАЦІЯ

Лук'яненко О. М. Соціально-інформаційна політика транзитивного суспільства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. – Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Київ, 2021; Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Переяслав, 2021.

У дисертації здійснено соціально-філософську рефлексію феномену соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства. Отримані наукові результати в сукупності вирішують важливе завдання обґрунтування праксеологічних засад інформаційного забезпечення функціонування транзитивного суспільства.

Досліджено феномен соціально-інформаційної політики. Проаналізовано зміни у процесі формування поняття «транзитивне суспільство». Визначено

методологічні принципи дослідження соціалізації інформаційного процесу системності та розвитку, об'єктивності та історизму, причинності. Розкрито зміст інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності. Показано роль і значення держави в суспільному процесі забезпечення інформаційної безпеки. Обґрунтовано вплив держави та громадянського суспільства на розробку та реалізацію соціально-інформаційної політики. Охарактеризовано специфіку транзитивності українського суспільства як детермінанту визначення імперативів соціально-інформаційної політики України. Окреслено імперативи соціально-інформаційної політики України.

Ключові слова: транзитивне суспільство, соціально-інформаційна політика, інформаційне забезпечення функціонування транзитивного суспільства, соціалізація інформаційного процесу в Україні, інформаційна безпека, соціальна безпека, гуманітарна безпека.

SUMMARY

Lukyanenko O. Social and information policy of a transitive society. – Qualifying scientific paper as a manuscript.

Thesis for a candidate degree in Philosophy (Doctor of Philosophy) with a specialty 09.00.03 “social philosophy and philosophy of history” at National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, 2021; Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Pereyaslav, 2021.

In thesis, new research and academic findings were collected regarding social and philosophic reflection on transitive society's social and information policy phenomenon, which in conjunction solve a scientific problem of explaining a praxeological basis of transitive society functioning information support.

A social and information policy phenomenon is described. It is proved that social and information policy is a result of social reforms and simultaneously – their generator, driver, accelerator, which can revive and enhance the processes of Ukrainian society's living transformation.

The research of a change while defining «transitive society» allowed to single out the logical progression of sense altering: from modification of social institutions and social structures, which sometimes is followed by their radical change, to developing social changes, in course of which, negation of the essential elements of the past and their overcoming is being conducted, setting new goals and ideals, defining means and ways of achieving them.

Methodological principles of information process socialization study are redefined: consistency and development, objectivity and his tourism, and a principle of causality. It is defined, that within a postindustrial society frame work together with traditional information and communication technologies of social reality constructing – informing and propaganda, Hi-Hume technologies have gained a great significance.

It is ascertained, that state information security management institutional environment, which is supposed to elaborate and implement social sphere in formation security as constituent of social and information policy, structurally includes five components: regulatory, organizational, self-organizational, socio-cultural and cognitive components.

It is indicated, that interaction between a state and civil society institutions as subjects of social and information policy elaboration and implementation results from transparency and openness, which in its turn is a natural display of widening the

processes of democratization in the world and also is the respond to public organizations, mass media and international lenders demands.

Transition to the social order of open access was found to be a specific feature of the Ukrainian society's transitivity. Herewith, distinctive peculiarities of social reforms at the present stage of Ukraine's state building are elevating cognitive factors of social progress to the top – factors of «semantic subordination», intellectualization of sign systems by decreasing their entropy, improving the whole semiotic activity of the society. Social and information policy is proved to be an effective instrument of improving the whole semiotic activity of the society.

Authoritarian-humanistic type of ethics is defined to be an imperative of Ukraine's social and information policy in present-day conditions as well as in its nearest future. The Ukraine's social and information policy key priority guidelines are defined: worldview and conceptual guideline, civic and patriotic, spiritual and moral, information and psychological, information protection guideline, technologies development guideline.

Key words: transitive society, social and information policy, transitive society functioning information support, information process socialization, information security, social security, humanitarian security.